

Lovak és pónik

MINDEN, AMIT TUDNOD KELL A LÓFAJTÁKRÓL,
A GONDOZÁSRÓL, A FELSZERSZÁMOZÁSRÓL ÉS A LOVAGLÁSRÓL

Penguin
Random
House

A fordítás alapja:
Horses & Ponies
First published in Great Britain in 2021

Copyright © 2021 Dorling Kindersley Limited
A Penguin Random House Company

Fordította © Magyar Dorottya, 2021
Szakmailag lektorálta: Vonzem Gabriella
Szerkesztette: Mandl Orsolya

Borítófotó © Vonzem Gabriella
Borítóadaptáció: Tekerés Tímea

HVG Könyvek, Budapest, 2022
Kiadóvezető: Budaházy Árpád
Felelős szerkesztő: Tulics Mónika
www.hvgkonyvek.hu

ISBN 978-963-565-216-7

Minden jog fenntartva. Jelen könyvet vagy annak részleteit tilos reprodukálni, adatrendszerben tárolni, bármely formában vagy eszközzel – elektronikus, fényképes úton vagy más módon – a kiadó engedélye nélkül közölni.

Kiadja a HVG Kiadó Zrt., az 1795-ben alapított Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülésének tagja.
Felelős kiadó: Szauer Péter

Nyomdai előkészítés: Tekerés Tímea

Nyomás: TBB, Szlovákia

For the curious
www.dk.com

A LOVAK NÉPES CSALÁDJA

- 8 Korai lófélék
- 10 Lovak és emberek
- 12 *Barlangrajzok*
- 14 Ki kicsoda?
- 16 A természetben
- 18 *Élet a ménesben*

KÍVÜL-BELÜL

- 22 Vágtára tervezve
- 24 A ló külleme
- 26 *Alvó lovak*
- 28 Érzékek
- 30 A lovak mozgása
- 32 A lovak kommunikációja
- 34 *Harcoló lovak*
- 36 Színek és jegyek
- 38 Kancák és csikók

LÓFAJTÁK

- 42 Fajtacsoportok
- 44 Melegvérű lovak**
- 46 Arab telivér
- 48 Angol telivér
- 49 Hack
- 50 *Akadályverseny*
- 52 Berber
- 54 *Tbourida fesztivál*
- 56 Camargue
- 58 Luzitánó
- 59 Selle français
- 60 *Dijugratás*
- 62 Holsteini
- 63 Haflingi
- 64 Lipicai
- 66 *Bécsi Spanyol Lovasiskola*
- 68 Andalúz
- 69 Salerno
- 70 Kathiawari

- 71 Orlov-ügető
- 72 Akhal-teke
- 74 Appaloosa
- 75 Quarter horse
- 76 *Terápiás lovak*

78 Hidegvérű lovak

- 80 Shire
- 82 *Lovak a mezőgazdaságban*
- 84 Clydesdale
- 85 Ír hidegvérű
- 86 *Udvari lovasság*
- 88 Fekete-erdei ló
- 89 Olasz hidegvérű
- 90 Percheron
- 91 Holland hidegvérű
- 92 *Húzóerő*
- 94 Brabanti
- 96 *Halászat lóháton*

98 Pónik

- 100 Shetlandi
- 101 Exmoor
- 102 *Túlélni a telet*
- 104 Hátaspóni
- 105 Welsh mountain (hegyi) póni
- 106 Izlandi ló
- 108 *Őszi behajtás*
- 110 Connemara
- 111 Sorraia
- 112 Fjord
- 113 Gotland
- 114 Hokkaidó-póni
- 116 *Szabadon a pusztákon*
- 118 Sumba
- 119 Ausztrál póni
- 120 *Pasola fesztivál*
- 122 Amerikai póni
- 124 Galiceño
- 125 Falabella

A LÓ GONDOZÁSA

- 128 Az istálló
- 130 *Lovak az istállóban*
- 132 Víz és takarmány
- 134 Almolás
- 136 A ló ápolása
- 138 Patkolás
- 140 A ló egészsége
- 142 A ló nyírása
- 144 Lótakarók
- 146 A nyergelés
- 148 Nyeregtípusok
- 150 *Tradicionális nyeregtakarók*
- 152 A kantározás
- 154 A felszerelés ápolása
- 156 Vissza az istállóba
- 158 Felkészülés a versenyre

LOVAS ISMERETEK

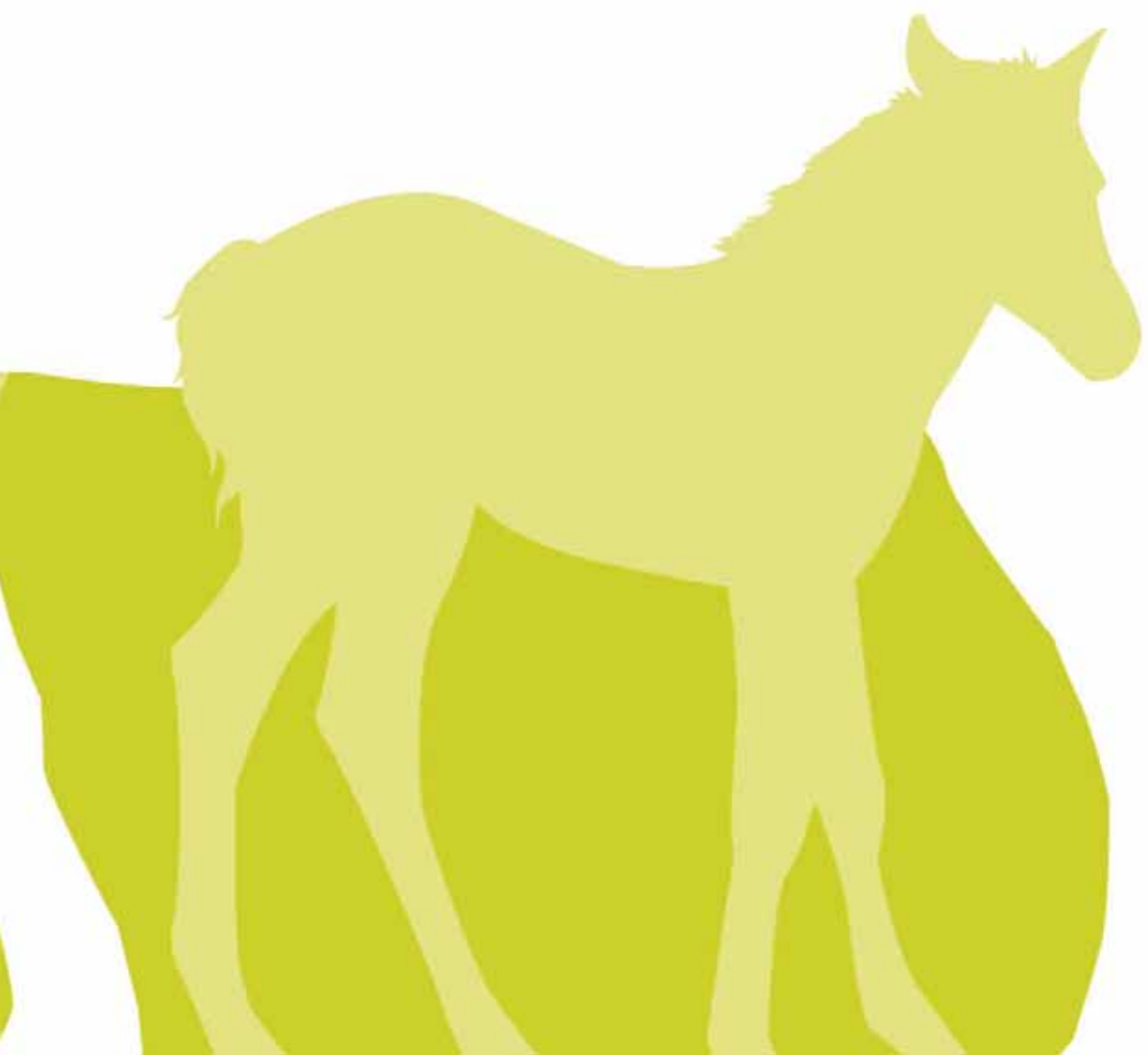
- 162 A lovas ruházata
- 164 Az első leckék
- 166 Az alapok
- 168 A helyes ülés
- 170 Merre?
- 172 Ügetés!
- 174 A vágta tanulása
- 176 Ismerkedés a lovaspályával
- 178 Ugratásra felkészülni!
- 180 Lovasjátékok
- 182 *Rodeó*
- 184 Haladó lovasoknak
- 186 *Díjlovaglás*
- 188 Szószedet
- 190 Név- és tárgymutató
- 192 Köszönetnyilvánítás

A szabadtéri tevékenységek kockázatosak, akár veszélyesek is lehetnek, különösen kezdők számára, és a jelen könyv adta keretek között nincs lehetőség minden veszélyforrás ismertetésére. Egészségügyi problémák esetén kérj ki kezelőorvosod véleményét. Tanulj minél többet arról a szabadtéri tevékenységről, amelyet végezni kívánsz, gondoskodj róla, hogy a felnőttek tudják, hova mész, és légy körültekintő. Légy óvatos, és érezd jól magad!

Sem a szerző, sem a kiadó nem vállal felelősséget a könyvben szereplő információkból vagy javaslatokból állítólagosan eredő károkért.

A lovak népes családja

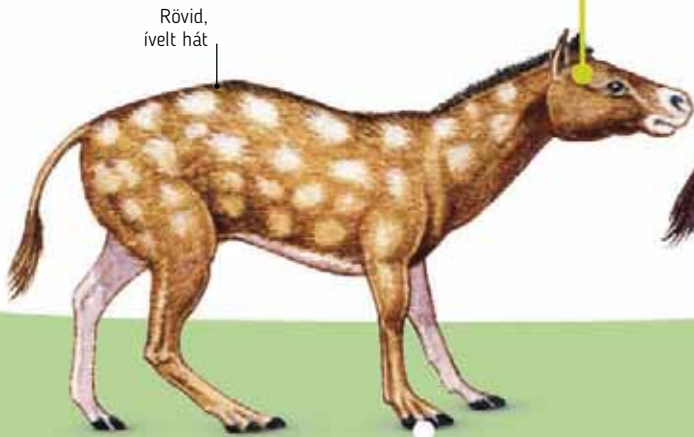

Korai lófélék

A mai lovak olyan erdei állatokból fejlődtek ki, amelyek fák és cserjék lombját fogyasztották. Kis termetűek voltak, pata helyett lábujjakkal. Idővel a lábuk egyre hosszabb lett, hogy gyorsabban tudjanak futni. Az alábbiakban látható, hogyan fejlődött a testük fokozatosan a ma ismert lóvá.

KORAI LÓ

A *Hyracotherium* egy erdőben élő korai lóféle volt, amely több mint 55 millió évvel ezelőtt élt. Kisebb kutya méretű lehetett, kis fogai alkalmasak voltak levelek és gyümölcsök fogyasztására.

MAGASSÁG
35 cm

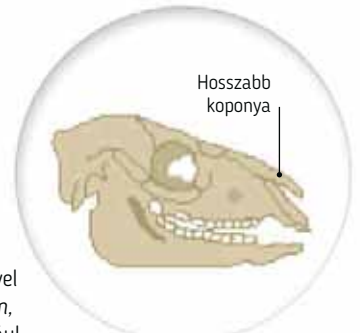

MAGASSÁG
45 cm

KÖZÉPSŐ LÓ

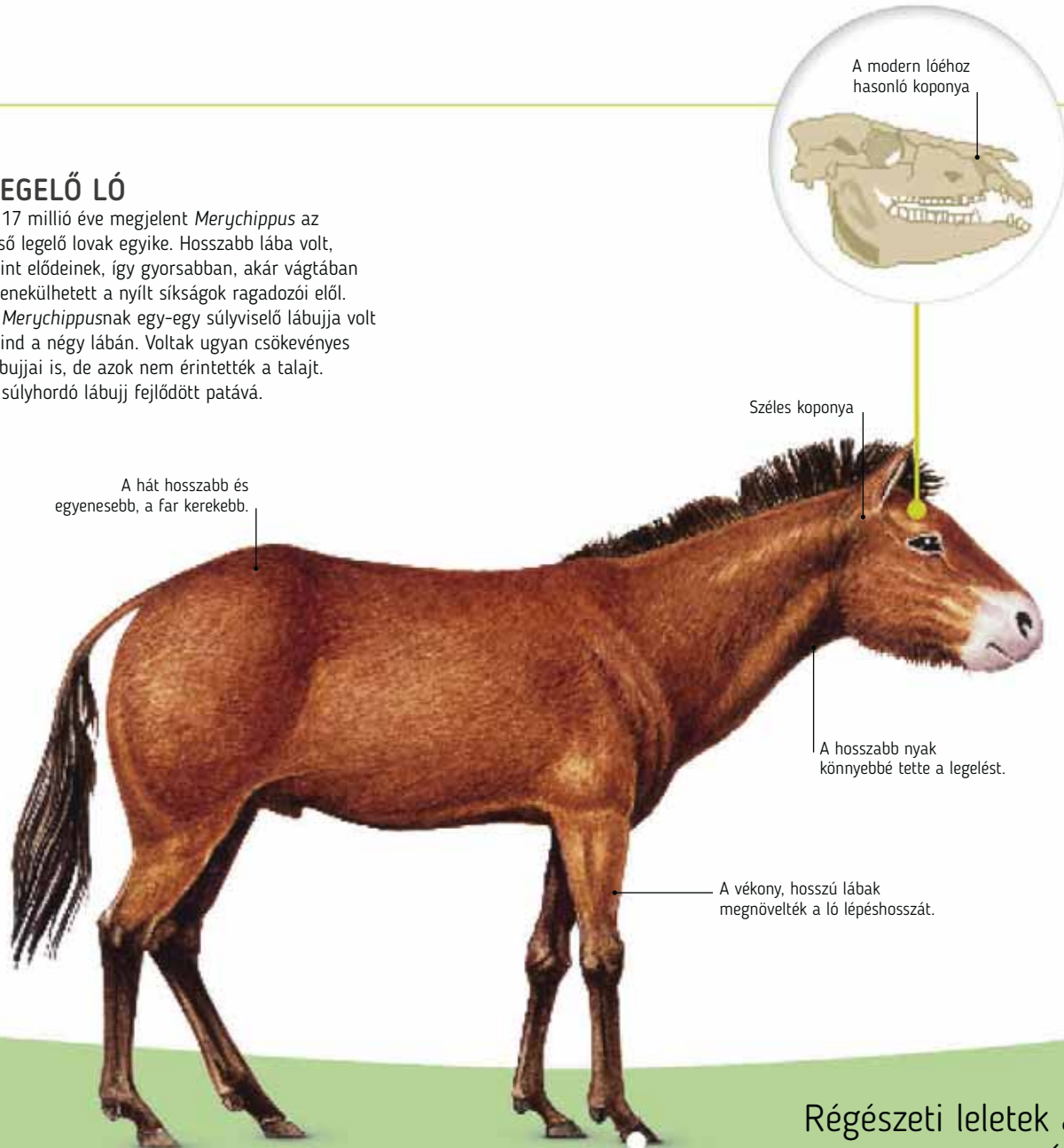
A *Mesohippus* (jelentése: „középső ló”) 40 millió évvel ezelőtt élt. Kicsivel nagyobb volt, mint a *Hyracotherium*, és bizonyos tulajdonságaiban (például különálló lábujjak) a korai lovakra, míg más tulajdonságokban (például hosszabb végtagok és koponya) a modern lovakra hasonlított. Lombokat fogyasztott.

A *Mesohippus*nak hosszabb lába volt, ami arra utal, hogy mozgékony állat volt.

LEGEŐ LÓ

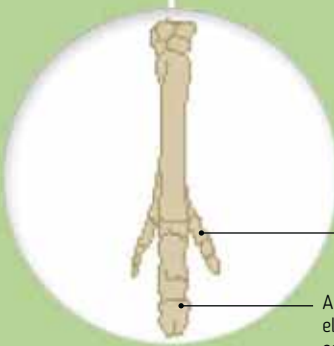
A 17 millió éve megjelent *Merychippus* az első legelő lovak egyike. Hosszabb lába volt, mint elődeinek, így gyorsabban, akár vágtában menekülhetett a nyílt síkságok ragadozói elől. A *Merychippus*nak egy-egy súlyviselő lábujja volt mind a négy lábán. Voltak ugyan csökevényes lábujjai is, de azok nem érintették a talajt. A súlyhordó lábujj fejlődött patává.

Régészeti leletek alapján a lovakat Közép-Ázsiában házasították körülbelül **4000 éve.**

MAGASSÁG
122 cm

A királyok lova

ANDALÚZ

SZÁRMAZÁSI HELY
Spanyolország

MARMAGASSÁG
152-172 cm

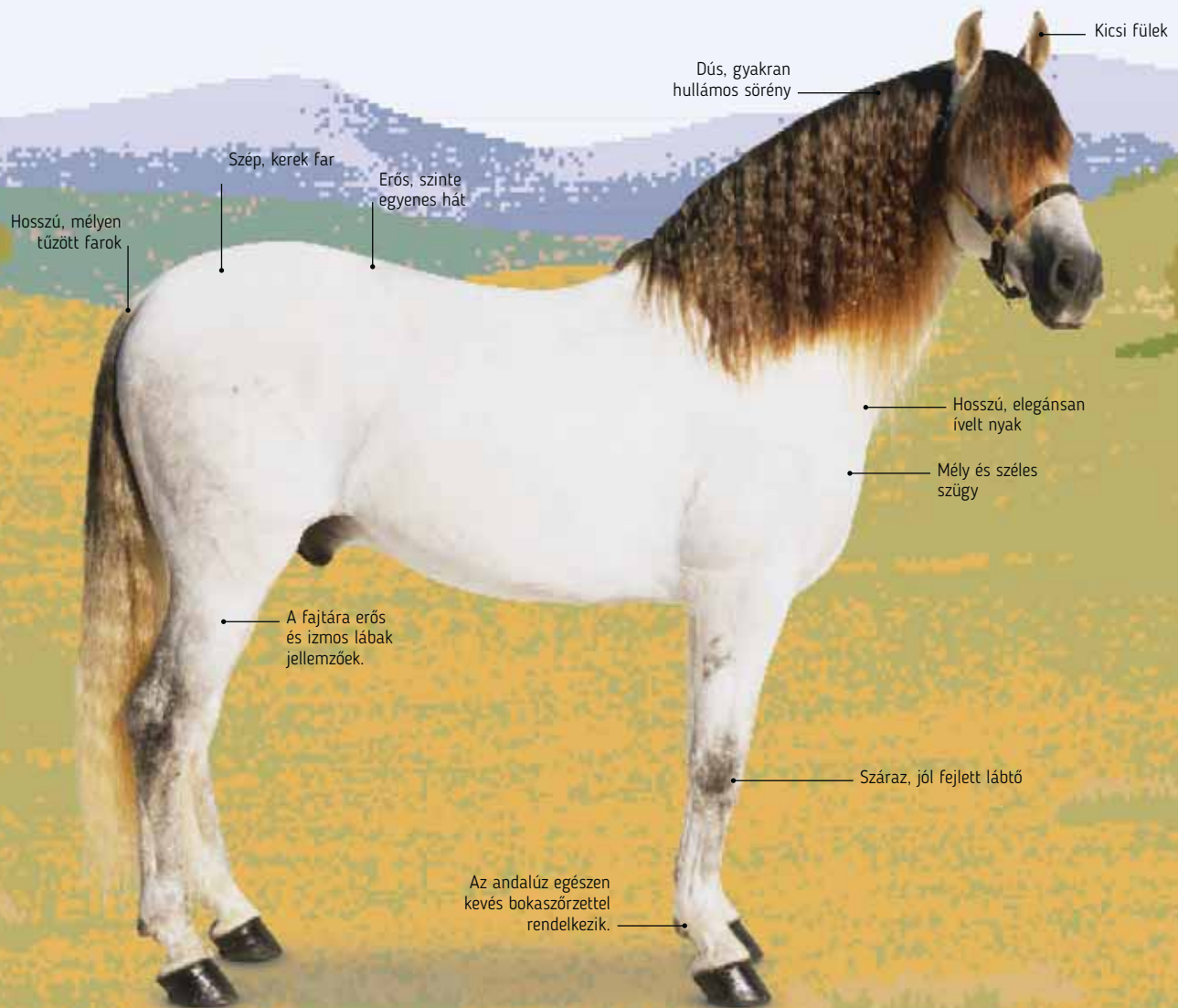
SZÍN
Általában szürke vagy pej

Védjegye látványos, akciós, ugyanakkor tértnyerő mozgása. Az egyik legrégebbi tisztavérű lófajta. Sok történelmi festményen megörökítették, gyakran európai nemesekkel és uralkodókkal a nyergében.

Az andalúz hatása számos más fajtán megmutatkozik, például a lipicain és a luzitánón Európában, vagy a criollón és a quarter horse-on az Egyesült Államokban. Az 1830-as években majdnem eltűnt a fajta egy betegség miatt, ami sok spanyol lovat elpusztított.

A túlélését egy kis ménesnek köszönheti, amelyet egy Sevilla közeli kolostorban tartottak. Az andalúz atletikus, mutatós ló erős lábakkal. A díjlovasok azért kedvelik, mert gyorsan megtanulja a bonyolultabb feladatokat is.

A veszélyeztetett fajta

SALERNO

SZÁRMAZÁSI HELY
Olaszország

MARMAGASSÁG
163 cm

SZÍN
A tarkát kivéve
bármely szín

A salerno egy sportos, jó természetű, jó ugróképességű ló. Egyedszáma ennek ellenére nagyon lecsökkent. 1990-ben már csak száz salerno lovat tartottak nyilván, 2007-ben pedig felkerült a veszélyeztetett fajták listájára.

A salernót eredetileg persano néven ismerték, mivel az olaszországi Persano közelében, egy 1763-ban III. Bourbon Károly nápolyi, később spanyol király által alapított ménesben tenyésztették ki. A ménest 1860-ban megszüntették, de a fajta salerno néven megmaradt.

Az állományt telivérekkel javították. Az eredmény egy nagyobb, erős csontozatú ló lett – ideális a lovasság számára. A salernót az I. (1914–1918) és a II. világháborúban (1939–1945) is használták. Ma sport- és hobбилó, de egyedszáma továbbra is alacsony.

Erőteljes farizmok

Finom, sűrű szőr

Erős nyak

A salernóknak
meglehetősen nagy
orrlükeik vannak.

Hosszú, vékony
lábak

A két
legeredményesebb
olasz ugróló, Merano
és Posillipo is a salerno
fajta tartozott.

Az elegáns pata
a fajta jellegzetessége.

A rendőrló

KATHIAWARI

SZÁRMAZÁSI HELY
India

MARMAGASSÁG
152 cm

SZÍN
Bármely szín,
kivéve a feketét

A kathiawari legszembetűnőbb ismertetőjegye az egymás felé hajló fül, amelyek hegye gyakran össze is ér. Ezeket a szívós lovakat használja India lovas rendőrsége, mert kemények és könnyen képezhetők.

A kathiawari lovak ősei szívós sivatagi harci lovak voltak. Mint minden sivatagi ló, jól bírja a meleget, illetve szükség esetén kevés takarmányon és vízen is él. Ragaszkodó, nagyon hűséges a gazdájához. A tent pegging nevű sportban használják őket. A játék eredeti célja az volt, hogy fejlesszék a ló és lovasa harci képességeit az elefántok

hátán érkező ellenséggel szemben. A lovasok egy kis méretű céltárgy felé vágatnak, amit lándzsával vagy karddal kell eltalálniuk. A Nemzetközi Lovassport Szövetség által elismert tíz sportág egyike.

A világ összes lófajtája közül a kathiawarinak van a **legjellegzetesebb füle.**

A szuper sprinter

ORLOV-ÜGETŐ

SZÁRMAZÁSI HELY
Oroszország

MARMAGASSÁG
163 cm

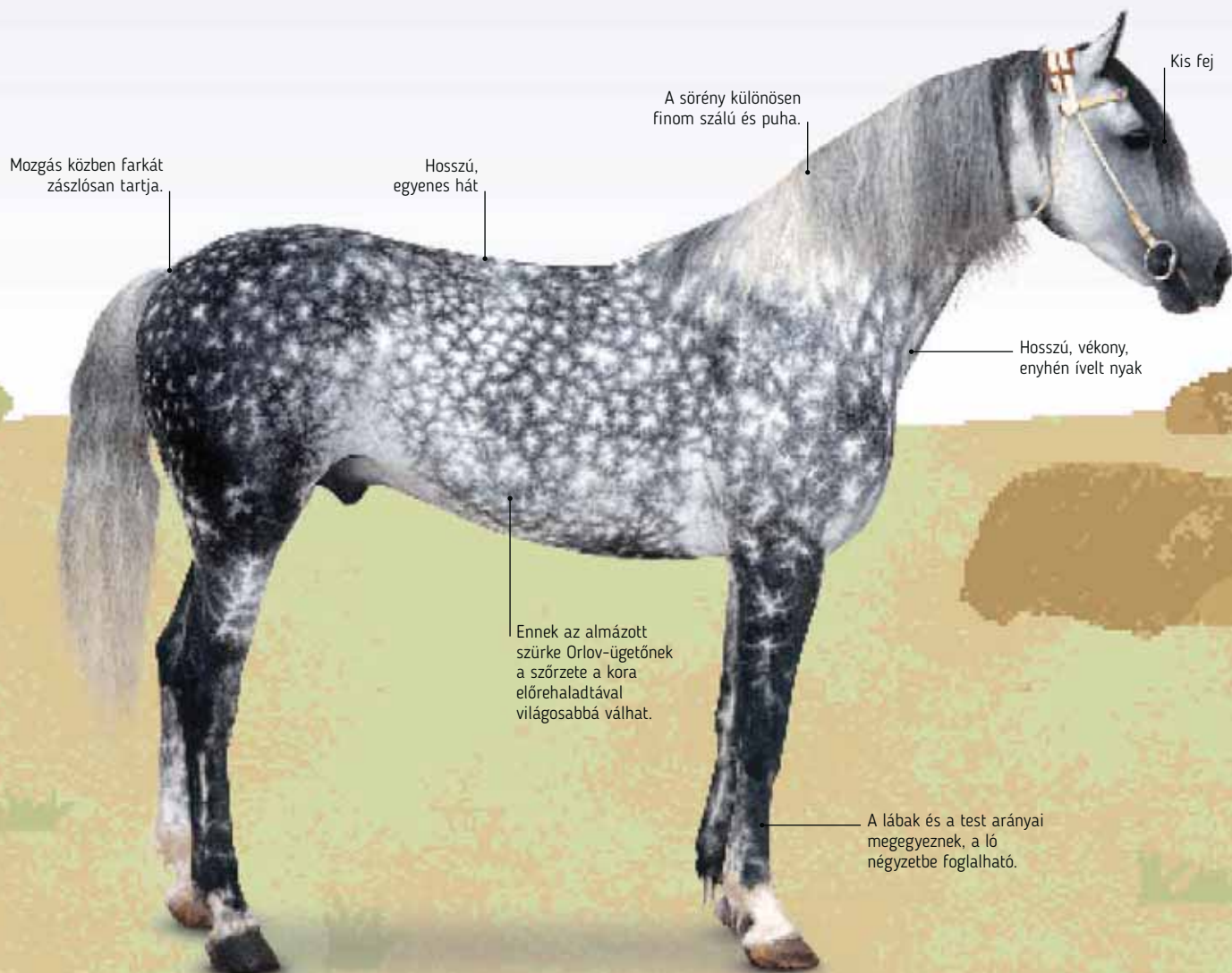
SZÍN
Főleg szürke vagy
almázott szürke, esetleg
fekete vagy pej

Oroszország legismertebb lófajtája a 18. században élt orosz nemesnek, Alekszej Orlov grófnak köszönheti a létrejöttét. A gróf tértnyerő mozgású és jó állóképességű ügető versenylovakra vágyott. Az ügetőversenyeken a lovak ügetés jármódban versenyeznek egy kétkerekű kocsi elé fogva.

Orlov grófnak volt egy nagy ménese Oroszország középső részén, és megvoltak a megfelelő forrásai egy új fajta gyors kitenyésztéséhez. Állítólag 3000 lovat vontak be az intenzív tenyésztési programba. A fajta alapító ménje 1784-ben született. Az Orlov-ügető egy kifejezetten elegáns ló, amely

máig fejlődik. Hagyományosan az orosz trojka húzására használják, amely egy három egymás mellé fogott ló által húzott hintó vagy szán. A középső ló üget, míg a két szélső lassú vagy gyors vágásban halad, hogy lépést tartson vele.

Az arany ló

AKHAL-TEKE

SZÁRMAZÁSI HELY
Türkmenisztán

MARMAGASSÁG
150-163 cm

SZÍN
Főleg pej, sárga vagy fakó, de lehet fekete, szürke és ezüst is

Az akhal-tekét gyakran arany lóként is emlegetik fényes, olykor fémes csillogású szőre miatt. A fajta története hosszú időre nyúlik vissza, és a szerény kezdetek után mára már nagyra értékelt versenylóként tekintenek rá.

Az akhal-teke szülőhelye, Türkmenisztán nemzeti jelképe. Eredetileg sivatagi lófajta, amely jól tolerálja a szélsőségesen meleg időjárást. Hazájában a szépsége és az állóképessége miatt nagyra értékelik. 1935-ben, amikor Türkmenisztán még a Szovjetunióhoz tartozott, a szovjet kormány haszontalannak ítélte őket, és elrendelte a leölésüket, mivel sem tejet, sem húst nem adtak.

Ekkor türkmén lovasok egy csoportja Moszkvába lovagolt az akhal-tekével, amelyekkel a több mint 2500 km-es utat 84 nap alatt tették meg. Az út egynegyede a sivatagon át vezetett, ahol a lovak csak kevés vízhez és takarmányhoz jutottak. A cél az volt, hogy meggyőzzék Sztálint, a Szovjetunió vezetőjét, hogy mentse meg a fajtát. A terv bevált. Az akhal-teke jelenleg az oroszok kedvenc sportlófajtája.

Egyenes profil

Magas mar

A fajta sajátossága a keskeny, szikárnak ható agártest.

Vékony, hosszú nyak

Hosszú, nagyon izmos combok

A szőrzet fémesen csillog.

Egyenes elülső lábak, előfordul a talajon szűk állás.

Az akhal-teke **nagyszerű versenyló**: gyorsan elstartol, és tartja is a tempóját.

Rövid, ritkás üstök

Elegáns fej

Mandula formájú szem

A hátsó nyeregkáva segít, hogy a lovas a nyereg megfelelő pontján üljön, és megakadályozza, hogy hátracsússzon.

Az első nyeregkáva a nyereg elülső részének legmagasabb pontja.

A nyeregalátét megakadályozza, hogy a nyereg elcsússzon és kidörzsölje a lovat.

Az ülőfelületen helyezkedik el a lovas.

LÓFELSZERELÉS

Az alapvető felszerelések a ló felnyergeléséhez a nyereg maga, a nyeregalátét, a kengyelek és kengyelszíjak, valamint a heveder.

A nyeregszárny választja el a lovas lábát a ló oldalától.

A kengyelszíjak rögzítik a kengyeleket a nyereghez. Hosszúságuk a lovas lábához igazítható.

A heveder tartja a helyén a nyeret.

A lovas a kengyelekbe helyezi a lábát. A kengyelekben gyakran található gumibetétt, ami megakadályozza, hogy megcsússzon a lovas lába.

A nyergelés

Egy jól illeszkedő nyereg kényelmes ülést biztosít a lovas számára, és egyenletesen osztja el a súlyt a ló hátán. A nyerget a heveder (egy bőr- vagy szövetpánt a ló hasa alatt) tartja a helyén. Mindig tisztítsd meg a lovat a portól, a rászáradt sártól vagy az izzadságnymoktól, mielőtt feltennéd rá a nyerget és a hevedert.

TEDD FEL A NYEREGALÁTÉTET

1. lépés

Helyezd a nyeregalátétet jóval a nyereghely elé, a ló marjára, így majd a nyereggel együtt csúsztathatod a helyére.

Maradj a ló oldala mellett.

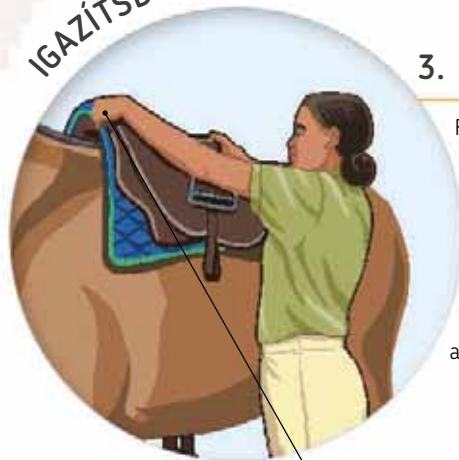
TEDD FEL A NYERGET

2. lépés

Ellenőrizd, hogy a kengyelek fel vannak húzva a kengyelszíjon, és nem lógnak a nyereg oldalán. A heveder a nyereg jobb oldaláról legyen ráhajtva a nyeregre, és finoman helyezd a nyeregalátétre.

IGAZÍTSD MEG

3. lépés

Fogd meg két kézzel a nyeregalátétet és a nyerget az első és a hátsó kápánál, majd csúsztasd őket a ló fara felé, amíg a nyereg eléri a tökéletes pozícióját a ló válla mögött.

Fogd meg a nyerget és a nyeregalátétet az első és a hátsó nyeregkápánál.

CSATOLD BE A HEVEDERT

4. lépés

Hajtsd le a hevedert, és ellenőrizd, nincs-e megtekeredve. Menj vissza a ló bal oldalára, és csatold be az első és a harmadik szíjba a hevedert. A felrántóvédőt igazítsd a csatok fölé, így megakadályozza, hogy a heveder csatjai felsértsek a nyeregszárnyat.

Hajtsd fel a felrántóvédőt a heveder meghúzásához.

LENYERGELÉS

Lovaglás után a lovat le kell nyergelni. Mindkét oldalon húzd fel a kengyelt a kengyelszíjon, majd a szíjat fűzd át a kengyelen. Csatold ki a hevedert a bal oldalon, és jobb oldalról fektesd a nyeregre. Ezután emeld le a nyerget és a nyeregalátétet a lóról.

Kissé csúsztasd hátrafelé a nyerget, amikor leemeled.

Nyeregtípusok

A lovasok oktatásuk elején univerzális nyeregben ülnek, amely a lovaglás legtöbb típusához megfelelő. Sok más típusú nyereg is van azonban számos különféle célra, például egy galoppnyerget másra használunk, mint egy western nyerget.

IZLANDI

A kis méretű izlandi lovakra tervezett nyereg kicsit hátrébb helyezkedik el a lovon, és ideális a fajta két különleges jármódjához, a tölthöz és a poroskáláshoz.

DÍJLOVAS

A díjlovas egyenesen ül a nyeregben, a váll és a sarok egy egyenes vonalon helyezkedik el. A díjlovas nyereg hosszú nyeregszárnyai és magas hátsó kápája segít elérni ezt a pozíciót.

A hosszú nyeregszárnyak hosszabb kengyel-szíp használatát teszik lehetővé.

A térdtámasz segít, hogy a lovas megtartsa pozícióját.

Magas hátsó kápa

A nyeregszárny hosszú és egyenes.

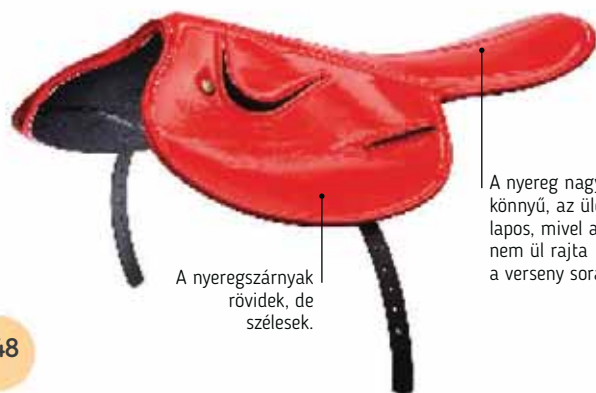
GALOPP

A zseké kiemelkedik a nyeregből a verseny során, a térdei előrenéznek. A nyereg is segíti ezt, a nyeregszárnyak az első kápa elé érnek. A galoppnyeregnek nincs tömése.

DÁMANYEREG

A dámanyereg története a régi időkre nyúlik vissza, de napjainkban újra gyakrabban látni bemutatókon. A lovas lábai a ló bal válla felett helyezkednek el, és két szarv tartja őket.

A nyeregszárnyak rövidek, de szélesek.

A nyereg nagyon könnyű, az ülőfelület lapos, mivel a zseké nem ül rajta a verseny során.

A lovas felül lévő (jobb) lábát tartó szarv

A zárt kengyelből kicsúszik a lovas lába esés során.

EGY KIS PUHASÁG

NYEREGALÁTÉT

A nyeregalátétek pamutból vagy gyapjúból készülnek. Felszívják az izzadságot, és tisztán tartják a nyereg alját.

NYEREGEMELŐ

Hasonlóan a nyeregalátéthez, a nyeregemelő is felszívja az izzadságot, és védi a ló hátát.

ZSELÉ ALÁTÉT

A zselé alátétek az érzékeny, fájós hátú lovaknak segítenek, mert egyenletesebben osztják el a nyereg okozta nyomást.

RENDŐRSÉGI

Egyes városokban még ma is járőröznek lovas rendőrök. Bár sokfélék lehetnek, ezeket a nyeregeket úgy tervezték, hogy könnyűek, ugyanakkor kényelmesek legyenek ló és lovas számára.

WESTERN

Ez egy nehéz nyereg, amelyet úgy terveztek, hogy a cowboyok hosszú órákat kényelmesen tudjanak eltölteni benne. Elég erős, hogy a marhák lasszózását végezhesék róla.

A nyereghez további felszerelések erősíthetők szükség esetén.

A western nyereget általában bonyolult dombornyomott minta díszíti.

A szarv tartja meg a kötelet a marhák lasszózásakor.

A western nyereg felrántószíja a *latigo*, a heveder neve *cinch*.

Vastag, bőrrel borított kengyel

DÍJUGRATÓ

A díjugrató nyeregnek biztos ülést kell adnia magas akadályok ugratásakor is. A nyeregszárnyak elől lekerekítettek, ide kerül a lovas térde, amikor az ugratás miatt rövidebb kengyelszíjjal lovagol.

PÓLÓNYEREG

A póljátékosok szinte folyamatosan előrehajolnak a nyeregből kiállva, hogy megüssék a labdát. A pólónyereg ezért kissé előrebb helyeződik, mint más nyeregek.

Az íves nyeregszárny lehetővé teszi, hogy a lovas lábai közelebb legyenek a nyereghez, és biztosabban üljön.

A nyeregszárnyak hosszúak, elől, a térdtámasznál enyhén ívesek.